

Молитва за прославу Ісповідника Віри Патріярха Йосифа

Пресвята Тройце, слава і хвала Тобі за ласки, уділені Пастирю Української Католицької Церкви, Слuzі Божому Йосифу Сліпому, і за те, що в ньому Ти дала нам світлий зразок непохитності у вірі і геройської витривалості оборонця Твоєї переслідуваної Церкви і правдивого свідка розп'ятого Христа впродовж 18 довгих років сибірської каторги.

Через його заслуги і посередництво, дай нам силу йти за Христом хресною дорогою і допоможи нам одержати ласку, якої дуже потребуємо і про яку сьогодні прохаємо (сказати яку), щоб ця випрошена ласка стала спонукою піднесення на Престоли Твого доброго, сильного, вірного сина Твоєї Церкви.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклонення, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

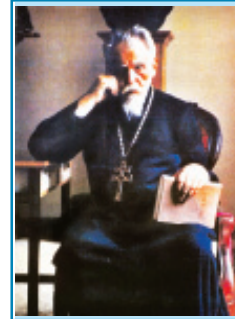
Дизайн та друк:

Товариство українців католиків "Свята Софія"
7911 Whitewood Rd., Elkins Park, PA 19027.

Тел.: 215-635-1555

веб-сторінка: <http://stsophia.us>

електронна адреса: st.sophiara@yahoo.com

Центр Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого

7911 Whitewood Rd.
Elkins Park PA 19027
215-635-1555

Обіжник Ч.2 весна 2013

«Патріярх Йосиф Сліпий – Богослов і Муж Церкви»

Доповідачі конференції (ліворуч): д-р Ірина Іванкович (Філадельфія, США); с. Ігнатія Гаврилик, ЧСВВ (Рим, Італія); д-р Марія Горяча (Львів, Україна); еромонах Полікарп Марцелюк, ЧСВВ (Рим, Італія); о. д-р Іван Дацько (Рим, Італія). Світлина: з архівів ТСС А

9 лютого цього року виповнилось 50 років від дня прибуття Патріярха Йосифа Сліпого до Риму після 18-ти років радянських тюрем і заслань. Заходи на вшанування пам'яті про цього Великого Ісповідника Віри проходять впродовж 2013 року в усіх країнах поселення українців. Закономірно, що саме Рим став тим місцем, де офіційно розпочались відзначення цієї важливої дати для Української Католицької Церкви. Так, 9-10 лютого цього року, зусиллями Релігійного Товариства "Свята Софія" (ТСС) в Римі, США, Великій Британії та Інституту св. Климента Папи Українського Католицького Університету цю подію відзначено науковою конференцією та поїздкою до місць, які тісно пов'язані із першими днями перебування Блаженнішого на волі. Серед них – монастир в містечку Гроттаферрата, яке розташоване близько 19 км на південний схід від Риму.

Наукова конференція, що відбулася в суботу, 9 лютого, в конференц-залі при соборі Святої Софії у Римі, була приурочена темі «Патріярх Йосиф Сліпий – Богослов і Муж Церкви» і складалась із двох сесій.

У раннішній сесії, модератором якої був довголітній співпрацівник Блаженнішого о. д-р Іван Дацько, з доповідями виступили: д-р Марія Горяча, яка на базі архівних матеріалів представила тему «Справа звільнення митрополита Йосифа Сліпого у 1963 році»; о. д-р Іван Дацько, який поділився особистими спогадами про «Перші кроки Патріярха Йосифа на волі»; о. д-р Іван Музичка, який розповів про свої зустрічі із Патріярхом Йосифом у доповіді «Мої перші зустрічі з Блаженнішим Йосифом». У рамках післяобідньої сесії, модератором якої була д-р Марія Горяча, доповіді виголосили: єромонах Полікарп Марцелюк, ЧСВВ, на тему «Слуга Божий Кир Йосиф у Римі – перші кроки після звільнення. Компаративний аналіз на основі неопублікованих джерел архіву оо. Василіян»; с. Ігнатія Гаврилик, ЧСВВ та тему «Патріярх Йосиф і Сестри Василіянки»; куратор Центру студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого д-р Ірина Іванкович, яка висвітлила тему «Товариство “Свята Софія” в США в світлі “Заповіту” Патріярха Йосифа». У ході дискусій доповідачі мали змогу відповісти на низку питань, які цікавили слухачів. Після завершення усіх заходів, присвячених зазначеному ювілею, буде видано збірник доповідей.

В рамках конференції слухачі мали нагоду ознайомитися із виставкою «До Світла Воскресіння крізь терни катакомб», присвяченою 20-літтю виходу Української Греко-Католицької Церкви з підпілля. Ця виставка базується на матеріалах, що їх протягом 20 років збирав Інститут Історії Церкви Українського Католицького Університету: споминах очевидців та активних учасників підпілля, світлинах. Виставка охоплює хронологічно період з 1939 до 1991 р. і поділяється на 3 періоди: насильницьку ліквідацію, підпілля і легалізацію УГКЦ у 1989 р. Виставка складається з 20-ти тематичних банерів, які розповідають про численні життєві історії представників греко-католицького клиру, чернецтва, мирянства. У кожній з них відображена неповторна людська доля, а усі разом вони становлять свідчення глибокої християнської віри та незламної вірності своїй Церкві й народові. Виставка триватиме до кінця березня 2013 року.

В неділю, 10 лютого, в рамках святкування, Преосвященний Діонісій (Ляхович), Апостольський візитатор в Італії, відслужив Архиерейську Божественну Літургію в соборі Святої Софії у Римі. У своїй проповіді він наголосив на геройському прикладі Патріярха Йосифа, який повинен надихати нас бути вірними синами і доньками своєї Церкви і народу. Опісля учасники конференції відбули прощу до колишнього монастиря оо. Студитів на Студіоні, що його придбав Патріярх Йосиф, а також до монастиря у Гроттаферрата, де Блаженніший провів перші тижні свого перебування у вільному світі.

Фрагмент виставки “До Світла Воскресіння крізь терни катакомб” (світлина: з архівів ТССА)

Прес-служба ТССА

своїх листах до д-р Навроцької: 10 жовтня 1978 року: «Одержую письма з признанням для діяльності Філії УКУ у Філядельфії. Слава Богу!» 14 січня 1980 року: «Дякую за добрі вістки про працю в будинку Філії УКУ. Також писав тут недавно проф. Лев, що філядельфійська Філія УКУ найбільш активна та й, що проф. Леонід Рудницький завжди знаходить добру тематику, як ось рух опору в Україні. Також підкреслює, що маєте там добрих викладачів і численну публіку. Слава Богу!» 1 січня 1980 року: «Зокрема ми вдячні Вам за Ваші великі труди для розвою і росту Філії УКУ та Постійного Патріяршого Фонду. Я радо ще поїхав би, щоб оглянути відновлену Філію, але вік не дозволяє».

Уже на схилі віку, Блаженніший Йосиф з великою вдячністю звертався до Управи Товариства «Свята Софія» в Америці, зокрема у листі з дня 8 березня 1983 року читаємо: «П’ять років Вашої жертвенної праці для збирання фондів на Постійний Патріярший Фонд увінчалися добрим вислідом. Зібрати понад один мільйон доларів у сьогоднішніх обставинах вимагає непересічної витривалості й завзяття. Ще важнішими від цих прикмет є переконання про потребу такого фонду, яке випливає з любови до рідної Церкви та зрозуміння вартості науки». Особливо високо оцінив Патріярх зусилля покійного уже тоді д-ра Мирослава Навроцького, зазначивши зокрема: «Дозвольте, що назву тільки одного, який, на наш превеликий жаль, не може прочитати цього листа — бл. п. д-ра Мирослава Навроцького. Своєю невгнутою і витривалою поставою він багато причинився до того, що збирання Фонду могло взагалі розпочатися в тих дуже трудних умовах. Нехай ці слова будуть висловом нашої вдячності для нього і пам’ять про нього нехай остане постійно між нами». І як підсумок, Патріярх оцінює не лише здобуте, але й дивиться у майбутнє, особливо майбутнє Українського Католицького Університету: «Пройдено великий шлях. Вислід праці значущий. Збагатилися ми також у досвіді, інколи може й гіркому, але завжди вартісному. Однак не можна тепер переставати. Наші потреби не маліють, а, навпаки, ростуть. Треба нам не тільки розбудовувати, але треба подумати і про вдержання не так самих мурів, як людей, які через належне виховання будуть служити віддано своїй Церкві й своєму Народу. Я розпочав діло, але, як ведеться у житті, мушу передавати його дальший ріст на Вашу відповідальність, це значить, на Ваш труд і на Вашу славу. Український Католицький Університет повинен бути нашою твердинею, нашою остоею, але більш усього цим місцем, з якого будуть виходити покоління борців за збереження батьківських передань і за їх дальший розвиток і розріст».

Філядельфійська філія УКУ й надалі веде безперервну науково-просвітницьку діяльність ось уже впродовж 35-ти років, діючи в душі «Заповіту» Блаженнішого: «Нехай Український Католицький Університет із його осередками в країнах вашого поселення буде для вас зразком і поштовхом до нових шукань і до науково-виховної праці!» Її праця спрямована на утривалення пам’яті про свого засновника Патріярха Йосифа, який в науці вбачав майбутнє народу, зазначивши у своєму “Заповіті” наступне: “Полюбіть науку, плекайте і збагачуйте її своєю працею та своїм знанням, будьте її служителями! Споруджуйте храми науки, вогнища духовної сили Церкви та Народу, пам’ятаючи, що немислиме повне життя Церкви і Народу без рідної науки. Наука – це їхнє дихання життя!”

д-р Ірина ІВАНКОВИЧ
Куратор Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого

року: «Адміністративні видатки / пошта, телефони, тощо/ прохаю покривати з фондів Товариства, а не з власної кишені».

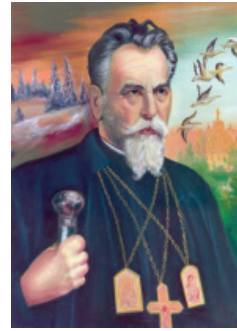
Над усе, як правдивий науковець й викладач, Патріарх Йосиф дбав про освітній фундамент Філії УКУ. 5 жовтня 1975 року: «Оголосіть семестральні виклади. Загальні для малопідготованих, а другі для старших, більш освічених. Декан Лев і продекан Лончина мусять бути в курсі справ. Найважливіше приготування викладових саль і місця для бібліотеки». 10 листопада 1975 року: «Головне, щоби професори

викладали упродовж чотирьох років 1) Історію України, 2) Історію Української літератури, 3) Географію України й інші предмети, якщо є до них професори». 4 лютого 1976 року: «Проф. Лабунька нехай старається про іменування професором на УКУ. Не-професори не можуть викладати». 18 травня 1977 року: «Головна річ, щоби там була бібліотека, архів і музей та почалися виклади, професорів там маєте». 30 червня 1980 року: «Постарайтесь мати когось в одній з наших Філій, щоб займався питанням переслідування нашої Церкви, збираючи матеріали, вдержуючи зв'язки з нашими організаціями та різними людьми, що такі матеріали мають. На це потрібний дійсно хтось, щоб стало займався цим та інформував чужинецькі кола». 30 квітня 1977 року: «Там голоситься д-р Іван Олексин, професор геології, емерит Бостонського Університету. Він живе тепер у Філядельфії і міг би викладати і географію України. Маємо тут деякі його праці і тепер ведеться справа його оформлення як надз.проф.УКУ. Він до Вас зголоситься».

На превеликий жаль, Патріарх Йосиф не зміг прибути на посвячення Філії УКУ у Філядельфії 14 квітня 1978 року, однак був головним координатором урочистостей. 4 квітня 1978 року: «Посвячення Філії УКУ прохаю приготувати на осінь і тоді може знову приїде о.д-р Музичка». 10 жовтня 1978 року: «Привіт з нагоди відкриття Філії УКУ, я вислав на письмі і на магнетофонній ленті та й сподіюсь, що він прийшов на час». Натхненні ентузіазмом та харизмою Блаженнішого, члени Управи ТСС А, серед яких були згадані тут Мирослав та Романа Навроцькі – spiritus movens Товариства «Свята Софія» в Америці, бл. п. Тетяна Цісик, Оксана Бережницька, Юліян Головач, нинішній Голова ТСС А академік Леонід Рудницький та багато інших, організували університетські курси для випускників «Рідної Школи», курси української мови для американців, постійні семестрові виклади, що відбуваються й до сьогодні восени та навесні на різноманітні релігійні й українознавчі теми, симпозіями та науковими конференціями у співпраці з різними українськими й американськими науковими установами. Цю ланку дільности американського ТСС високо оцінив Блаженніший у

о. Тарас Лончина зачитує Грамоту заснування Філії у день посвячення будинку Філії УКУ ім. Климента Папи у Філядельфії, 14 квітня 1978 р. У посвяченні взяв участь тодішній Архимандрит Любомир Гузар та о. д-р Рафаїл Турконяк (світлина: з архівів ТСС А)

“Через терни до зірок”: конкурс деклямації з нагоди 50-ліття виходу на волю Патріарха Йосифа Сліпого

27 січня 1963 року, після 18 літ тюремного ув'язнення, Ісповідник Віри Патріарх Української Греко-Католицької Церкви Йосиф Сліпий (1892-1984) вийшов на волю. Позбавлений можливості повернутись у рідну Україну, він опинився на Заході, де – всупереч пророкуванню швидкої смерті – розгорнув широкомасштабну духовну, просвітницьку та мирянську діяльність з метою консолідації українства на поселеннях навколо ідеї Патріархату УГКЦ. У різних куточках світу українці відзначають цю подію численними конференціями, науковими симпозіумами, мистецькими заходами.

В суботу, 2 березня 2013 року у Філядельфії, за ініціативи Центру Студій Спащини Патріарха Йосифа Сліпого, що діє при Релігійному Товаристві Українців Католиків «Свята Софія» ЗСА (ТСС А), та у співпраці з Нашою Українською Рідною Школою (НУРШ) і Українською Федеральною Кредитовою Кооперативою «Самопоміч», пам'ять про Незламного Сина Вселенської Церкви й України вшанували конкурсом деклямації «Per Aspera ad Astra: Через терни до зірок». Метою заходу було не лише відзначити знаменну дату – 50-ліття повернення у вільний світ Патріарха Сліпого, але й зацікавити молоде покоління стражденною історією Катакомбної Церкви та долею її Провідників. Саме тому Конкурс був зорганізований з думкою про учнів 5-12 класів Нашої Української Рідної Школи у Філядельфії, які – з допомогою учителів та батьків – підготували до цієї події 12 віршів про Блаженнішого Йосифа з «Антології поезій, присвячений Патріархові Йосифу Сліпому» (Івано-Франківськ, 1999).

Конкурс відбувся у приміщенні кімнати ім. Куземського, що знаходиться в Українському Освітньо-Культурному Центрі у Дженкінтаві, ПА. Журі, до складу якого увійшли: Ольга Костів, Директор НУРШ; Галина Келлер, СЕО Кредитівки «Самопоміч»; Оксана Крилюк, учителька літератури НУРШ; Уляна Процюк, член Дирекції ТСС А, очолив видатний літературознавець, професор Ла Саль Університету та Пеннсильванського Університету, Голова ТСС А академік Леонід Рудницький. Журі оцінювало 12 конкурсантів за наступними критеріями: плавність деклямації; чіткість вимови; інтонація; артистичність виконання; драматизм деклямації; постава.

У висліді Конкурсу журі визначило 5 лавреатів, якими стали: учень 11 класу Михайло Мороз (учитель: Оксана Крилюк), учень 9 класу Йосиф Ковків (учитель: Оксана Кобулей), учениця 6 класу Христина Зайшла (учитель: Оксана Томалішак), учениця 8 класу Наталія Бабійчук (учитель: Оксана Кобулей) та учень 9 класу Маркія Шуст (учитель: Оксана Кобулей). Переможцями конкурсу стали: учениця 12 класу Анастасія Камінська – 1-ше місце за вірш «Новітньому Мойсеєві» (учитель: Оксана

Учасники та члени журі Конкурсу (світлина: з архівів ТСС А)

Крилюк), учениця 5 класу Анастасія Блошинська – 2-ге місце за вірші «І Він воскрес!» (учитель: Галина Пупін) та учениця 8 класу Христина Білецька – 3-тє місце за вірш «Народе мій! Собою стань!» (учитель: Оксана Кобулей).

Звертаючись до конкурсантів під час оголошення результатів Конкурсу, Голова журі академік Леонід Рудницький зокрема сказав: «Хочу Вам сердечно погратувати і подякувати за те, що Ви сьогодні взяли участь в Конкурсі, щоби вшанувати пам'ять Блаженнішого Патріярха Йосифа. Патріярх Йосиф Сліпий – це була справді велика людина. Його можна сміло назвати героєм, бо він був дуже відважний, мав дуже сильну віру в Бога і велику любов до своєї Батьківщини України. Ці поезії, що Ви їх тут так гарно нам продеклямували, засвідчують це все. Я мав те велике щастя знати його особисто, коли він ще був між нами, і та приязнь мала сильний і добрий вплив на моє життя. Надіюся, що Ваша участь в цьому Конкурсі уможливила Вам глибше пізнати цю велику історичну особу і що у майбутньому Ви ще повернетесь до неї у Вашому релігійному, церковному та громадському житті». Вітаючи усіх конкурсантів, директор школи Ольга Костів та CEO Кредитівки «Самопоміч» Галина Келлер високо оцінили рівень підготовки учнів та відзначили професійність деклямації переможців конкурсу.

Усіх учасників Конкурсу було нагороджено дипломами та призами, що їх надав Центр Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого, а головний Спонсор Конкурсу, Українська Федеральна Кредитова Кооператива «Самопоміч» уфондувала цінні призи лавреатам та переможцям. Такі заходи мимоволі реалізують візію та сподівання Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого, який у своїй проповіді з нагоди початку нового академічного року в УКУ в Римі 15 жовтня 1972 року сказав наступне: «Ніхто не є вічний. Старші відходять, а на їх місце приходять молоді... Щасливий той народ, коли в руки беруть провід люди чесні, образовані, свідомі того, що вони покликані для праці для добра свого народу і своєї Церкви. ... Той нарід може бути спокійний, бо він має такий провід, що забезпечує світле майбутнє».

Прес-служба ТСС А

Учасники засідання першого семінару Філії УКУ у Філядельфії, грудень 1977

Коли справа з купівлею Дому у Філядельфії напіткала низку труднощів, Патріярх Йосиф глибоко переживав їх, інтенсивно кореспондуючи із Мирославом та Романом Навроцькими аж до моменту офіційної купівлі будинку. 28 серпня 1976 року: «Дай Боже, щоб Ви вже раз купили Філію у Філядельфії». 20 січня 1977 року: «Сто разів питав я чи дім на Філію у Філядельфії куплено і перебрано в посідання; велика небезпека, що через зволікання можете його стратити». 31 січня 1977 року: «Прохаю перебирати будинок Філії Українського Католицького Університету і продовжувати старання аж до остаточного оформлення акту перебрання». 14 лютого 1977 року: «Мене найбільше цікавить, чи Ви вже переняли дім на Філію у Філядельфії, бо велика небезпека є, що Ви можете те прогавити. Скільки разів, я Вам вже те писав. Процес можете вести далше, але зробіть контракт купна і візьміть в посідання дім, щоби не було запізно». 23 березня 1977 р.: «Архіви, Музей і бібліотеки зберігайте у Філії УКУ у Філядельфії. Я думав, що Ви вже підписали контракт і перейняли дім, а Вам ще п'ять днів до реченця».

Із притаманною Блаженнішому увагою до деталей стикаємося у низці листів, в яких він майстерно керує зарядом фінансово-господарчої бази: 10 березня 1977 року: «Сподіюся, що Ви швидко вернулися і підписали контракт та перейняли дім Філії УКУ. Провізорочно треба, щоби там хтось осів і поміг Вам упорядкувати будинок. З початком липня там приїхав би молодий священик /Тарас Лончина/, а він визнається у веденні Філії». 30 квітня 1977 року: «Кожний добрий господар перше обгороджує своє обійстя, що то до нього належить, а відтак в середині як може так прикрашує. Робіть і Ви так, а опісля в середині прикрашуйте, щоби можна зачати виклади (...) Слава Богу, що дім куплений. Заплати виповніть, щоби були чисті від довгів. Каплицю умістіть може в малій кімнаті (чи на веранді), щоби отворивши двері каплиці вірні в більшій кількості могли брати участь на Службах Божих». 2 вересня 1977 року: «В УКУ у Філядельфії не бавтеся в люксуси, але збирайте студентів. Про Філію УКУ у Філядельфії самі подайте щось до преси заки буде у «Вістях з Риму»». 13 жовтня 1977 року: «В залученні передаю Вам чек на 8.000 /вісім тисяч/ ам.дол. на покриття видатків Філії Українського Католицького Університету у Філядельфії і Вашингтоні». 30 червня 1978

У своєму листі з дня 15 травня 1975 року до Президії З'їзду Мирян у Філядельфії на руки Мирослава Навроцького, Патріарх чітко окреслив роль Українського Католицького Університету: *«Впродовж жертвенної праці за останнє десятиліття, українські миряни глибоко переконались, що не можуть стояти безкритичною масою, привикаючи, що хтось за них думає і працює, але, що вони самі мусять, заглиблюючись і пізнаючи своє минуле, здоровими струями праці скріплювати український національний і церковний організм на поселеннях, водночас маючи постійно перед очима геройський довголітній змаг українського народу за національну і релігійну свободу з безчисленним жертвами найкращих українських синів і доньок.*

Одним з могутніх чинників на цьому полі є і Український Католицький Університет з своїми, покищо чотирма Філіями на різних континентах, а дасть Бог, що незабаром буде їх і більше, бо він має завдання зосередити українську наукову творчість та плекати українську культуру. Тому ця наша найвища наукова установа сподіється сильної підтримки і співпраці з боку високоідейних українських Мирян в змаганні до спільної мети».

Патріарх Йосиф був особисто заангажований не лише у координацію наукової праці на цих осередках УКУ, але й у господарчі аспекти їх функціонування. Як згадував Голова Товариства «Свята Софія» ЗСА академік Леонід Рудницький, Блаженніший був великим господарем, про що свідчив хоча б той факт, що при монастирі оо. Студитів на Студіоні біля Риму, як і при УКУ на вія Боччея, був власний город, господарка, а навіть пасіка. Ця зарадність Патріарха простежується у низці листів до д-р Романи Навроцької стосовно обладнання будинків Товариства «Свята Софія» у Філядельфії й у Вашингтоні, у яких містилися Філії УКУ, а також стосовно фінансової бази цих установ: 12 грудня 1974 року: *«Найперше, щодо філії УКУ, то Ви отворіть своє конто і втягайте на нього всі приходи і розходи. (...) Очевидно, Ви мусите збирати фонд на свої видатки і забезпечення та й розбудову Філії, щоб могла провадити своє життя».* 16 січня 1975 року: *«Прохаю взяти з моїх грошей позичку і купити меблі (для дому у Вашингтоні – прим. авт.), бо позичати меблі то страчений гріш».* 18 січня 1975 р.: *«У Філядельфії є багато наших добрих людей, нехай подивляться на дім і скажуть свою думку. Якщо він добрий, то купуйте і не тягніть (...) Не завертайте собі голови різними інтригами, але впорядкуйте Доми, хоч маєте домашні клопоти (останнє речення Патріарх дописав від руки – прим. авт.)»* 10 лютого 1975 р.: *«Якщо Вам треба на дім УКУ у Вашингтоні чи у Філядельфії, то можете позичити. (...) Купіть дім у Філядельфії і тоді робіть всякі імпрези. Інакше то не має цілі».* 22 лютого 1975 року: *«Купуйте у Філядельфії дім, але для УКУ».* 2 березня 1975 р. *«Як поїде о. д-р Гузар, то нехай посвятить дім (йдеться про Філію УКУ у Філядельфії – прим. авт.). Господарюйте економічно і передусім не шастайте своїми грішми».* 4 квітня 1975 р.: *«Слава Богу, що посвячення Філії УКУ (у Вашингтоні – прим.авт.) відбулося. (...) Умеблюйте і решту дому з фонду Св. Софії. Нехай приготують виклади».* 2 липня 1975 р.: *«Книжки даровані в дистрикті Філядельфії належать до Філії УКУ у Філядельфії, а в дистрикті Вашингтону до Філії УКУ у Вашингтоні, одначе дуплікати взаємно собі нехай пересилають. Найважлиша річ купити дім у Філядельфії і не завертати собі голови фантазіями».* 21 лютого 1976 року: *«Пересилаю Вам образи наших князів і гетьманів. Треба побільшити і оправити в рамці. В Мюнхені вийшло сто образів кольорових наших письменників. Замовте для Вашингтону і Філядельфії».*

Український Католицький Університет та Товариство «Свята Софія» ЗСА у листах Патріарха Йосифа до Мирослава та Романи Навроцьких

Цього року Українська Католицька Церква відзначає 50-ліття виходу на волю слуги Божого Патріарха Йосифа Сліпого (1892-1984). Його повернення у вільний світ стало зворотнім пунктом не лише в аналах історії УГКЦ, але й у діяннях українців «в розсіянні сухих». Одразу після приїзду до Риму Блаженніший розпочав активну діяльність для консолідації українства на поселеннях через низку починань: будівництва Собору Св. Софії в Римі, придбання монастиря Студіон, повернення на власність Церкви храму св. Сергія і Вакха, створення Релігійного Товариства українців католиків «Свята Софія» та заснування Українського Католицького Університету св. Климента Папи. Згодом ці Патріарші структури поширилися і на Новий Світ, а зокрема на Сполучені Штати Америки і Канади, де їх гаряче підтримали миряни, про що свідчать численні дописи в пресі, спогади очевидців, а над усе – листування задіяних осіб із Патріархом Йосифом. Серед них чи не найвагомішими є 73 уцілілих листи Блаженнішого до подружжя докторів бл. п. Мирослава (1916-1978) та Романи (1921-1999) Навроцьких, які – за словами Голови Товариства «Свята Софія» ЗСА академіка Леоніда Рудницького – були довіреними особами Блаженнішого у США. Це листування було значно численніше, адже сам Патріарх Йосиф у листі з 16 січня 1975 року писав: *«Широ дякую за всі Ваші посилки і письма. Якщо б зложив Ваші листи, то було б вже 10 томів».* Цензура бачно стежила за контактами Блаженнішого, який був свідомий того, що його особа знаходиться під пильним наглядом спецслужб. Так, у листі до панства Навроцьких з дня 4 квітня 1975 року він писав: *«Ваш лист з 24 березня до Ватикану прийшов розрізаний і цензурований (...) Посилайте до УКУ або на «Мадонну», і згодом 10 жовтня 1975 року: «Якою поштою був висланий мій лист, що йшов місяць? Видно, що переходив цензуру».*

Патріарх Йосиф вдумливо вибирав людей, які мали б втілювати в життя його задуми. Фундаментом Товариства «Свята Софія» в Сполучених Штатах стало подружжя д-ра Мирослава (1916-1978) і Романи Навроцьких (1921-1999). Світлина: з архівів ТССА

Дух листів, які були написані в період між 18 липня 1974 р. та 2 березня 1984 р., вимовно свідчить про близькість цих ділових відносин: у них є і заохота до праці, і конструктивна критика занедбань, і вияви розчарування, і притаманна Патріярхові динамічність духа у полагодженні справ, і радість з успіхів. Однак незаперечним залишається той факт, що сучасна «Свята Софія» в Америці завдячує своє існування клопіткій та відданій праці отих «воїнів» Патріярха, яку високо оцінив сам Блаженніший у своєму листі з дня 2 березня 1984 року з нагоди святкувань 10-ліття діяльності ТСС в Америці: *«Велику працю Ви зробили, зокрема впродовж останніх десять років, щоб забезпечити існування і розвиток патріярших надбань і Установ, і велика Вам дяка за це. За щирю співпрацю і поміч я постійно дякую Вам і Богові»*. Це був останній із листів Патріярха Йосифа до Романи Навроцької - однієї із тих людей, зусиллями яких задум Блаженнішого розвинути структури Товариства «Свята Софія» у Новому Світі став реальністю.

Під час своєї третьої візити до США 1976 року Патріярх відвідав новонабутий будинок Товариства «Свята Софія» у Філадельфії, у якому міститься філія УКУ (світлина: з архівів ТСС А)

Романа Навроцька, донька о. Івана Лебедовича, так згадувала про витоки знайомства із Патріярхом: *«Наш контакт і тісна співпраця з Блаженнішим Патріярхом Йосифом датується від вересня 1965 року. Друга сесія Вселенського Собору Ватиканського II-го і зустріч з Блаженнішим у Ватикані. Кольосальна харизма Ісповідника Віри, що турбувався долею свого народу й цікавився усіми проявами його життя. Ота імпазантна, маєстатична постать духового Велетня й одуховлені очі, що впізнавали людину наскрізь. Все це робило надзвичайно сильне враження і не могло остатися без сліду»* (промова з нагоди 15-ліття ТСС А//Бюлетень Ч. 13, 1990)

Гасло, яке Патріярх Йосиф обрав для свого служіння: *«Per aspera ad astra»* можна було б застосувати й до діяльності ТСС у Сполучених Штатах: офіційно оформлене як неприбуткова корпорація 21 квітня 1974 року, воно було свідком усіх тих бурхливих церковно-політичних і громадських подій в аналах історії нашої Церкви, про які неможливо говорити однозначно і безкритично. У згаданій промові з нагоди 15-ліття ТСС А в травні 1989 року, д-р Романа Навроцька так говорила про ті роки: *«Це шлях, що вів нас крізь роки неподвижної праці, трудів, прикростей, радості й захоплення. Ми переживали всі змагання Блаженнішого, тишилися Його успіхами і боліли невдачами. Не було легко...А часами навіть дуже важко»*.

Не буде помилкою ствердити, що основну підтримку усіх своїх починань Патріярх Йосиф одержав саме від мирян і тому Товариство «Свята Софія» було створено як релігійна, не церковна установа, про що сам Патріярх у листі до д-р Навроцької з дня 6 жовтня 1980 року чітко зазначив: *«Товариство Св. Софії є окремою копрорацією,*

воно працює для патріярших надбань і має свою легальну базу. Очевидно, треба приготуватися до різних нападів і може й зазіхань, але основа, яку я поставив остає ненарушно і в ній Ваша оборона». Попередньо про можливі зазіхання та труднощі він писав у листі з 30 червня 1980 року, нагадуючи: *«Добре було б перевірити усі документи і статуту Св. Софії, щоб в них не було нічого такого, щоб хтось посторонній мав якісь претензії до її майна»*.

Отже, коротко про історію американського Товариства «Свята Софія», яке сьогодні залишається єдиним активним Товариством у Новому Світі, що продовжує діяти згідно з «Заповітом» свого основоположника: *«Я вірив, що з руїн повстануть наша Церква і наш Нарід! З усіх сил намагався я шукати виходу з цього майже безвихідного становища, щоб підняти Церкву і Нарід з руїни, щоб їх відродити. Треба було знову починати працю відродження в самому корені, від самих основ. А основи я бачив в науці, молитві, праці і християнському праведному житті»*. Друге з черги після матірної римської «Святої Софії», воно було створене для підтримки та розбудови таких патріярших надбань, як: Собор Св. Софії в Римі, Український Католицький Університет і його філії (у Вашингтоні і Філадельфії, остання з яких активно діє до сьогодні), храм свв. Мучеників Сергія і Вакха з патріяршим двором і Музеєм, монастир Студіон. У «Зверненні Патріярха Йосифа» від 12 листопада 1977 року читаємо: *«Нашим завданням є подбати про майбутнє існування і збільшену діяльність тих інституцій і дій. Цей важливий обов'язок ми всеціло доручили Товариству Святої Софії так центральному (матірному) в Римі і Крайовим Товариствам-Корпораціям Свята Софія в ЗСА, Канаді, Англії та інших країнах, де вони ще постануть. Товариству Свята Софія як правному власникові патріярших інституцій і дібр, ми поручили також створення для його необхідної бази – Патріяршого Фонду»*. Проте фінансовий аспект діяльності Товариства не був єдиним і пріоритетним; як читаємо в Правильнику ТСС А, що його особисто редагував та затвердив Патріярх Йосиф, помісність Української Католицької Церкви та освіта займають більшу частину завдань та цілей Товариства: *“Піддержувати діяльність Української Католицької Церкви. Заниматися студіями й дослідями християнської релігії, права й історії Української Церкви, мови, історії й культури українського народу. Організовувати й переводити семінари, виклади й курси, поширювати інформацію історії, обряду й права ПУКЦ, згідно з завданнями УКУ, зясованими в Конституції УКУ. Поширювати релігійну свідомість та знання української мови і культури серед тих, що є українського походження, щоби їх приєднати до ПУКЦ”*.

Як бачимо, саме заснований в Римі 8 грудня 1963 року Український Католицький Університет св. Климента Папи та його філії займали одне з чільних місць у візії Патріярха Йосифа, який, як загалом відомо, був людиною науки. Прагнучи розширити діяльність УКУ до усіх країн поселення «в розсіянні суших», Блаженніший доручив крайовим Товариствам «Свята Софія» розпочати науково-освітню працю через діяльність філій Університету. В США таких філій було дві: заснована 1975 року у Вашингтоні, яка, на жаль, припинила свою діяльність у березні 1998 року, та заснована 1977 року у Філадельфії.

